
ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ

ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਯੁੱਗ - ਟਾਫ਼ਲਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਚੀਨ ਦੇ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲ - ਅਮਰੀਕੀ ਏਆਈ ਲਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਭਾਰਤ ਦਾ E20 ਪ੍ਰਯੋਗ - ਪਰ ਕਿਸ ਕੀਮਤ ਤੇ ?

੨੩ ਅਗਸਤ ੨੦੨੫

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ

ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ

3 ਰਾਜਨੀਤੀ

ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ

4 ਵਪਾਰ

ਵਿਸ਼ਵ

5 ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਯੁੱਗ - ਟਾਫ਼ਲਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ

6 ਚੀਨ ਦੇ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲ - ਅਮਰੀਕੀ ਏਆਈ ਲਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਹਫ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ

7 ਡ੍ਰੈਗਨ ਟ੍ਰੀ ਟ੍ਰੇਲਜ਼

7 ਟੈਰਾ ਸਸਟੇਨੇਬਿਲਿਟੀ ਪੈਵਿਲਿਅਨ - ਦੁਬਈ

ਭਾਰਤ

9 ਭਾਰਤ ਦਾ E20 ਪ੍ਰਯੋਗ - ਪਰ ਕਿਸ ਕੀਮਤ ਤੇ ?

ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ

ਰਾਜਨੀਤੀ

ਵੇਲੋਦੀਮੀਰ ਜ਼ੇਲੇਨਸਕੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਡੀ.ਸੀ. ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿੱਚ ਯੁੱਧ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਜ਼ੇਲੇਨਸਕੀ ਨੂੰ ਸੱਤ ਯੂਰਪੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਟੋ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਜ਼ੇਲੇਨਸਕੀ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਖੁਦ ਤਿੰਨ-ਪੱਖੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਰੂਸ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਹਮਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਜੰਗਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਉਹ ਦਸ ਜੀਵਿਤ ਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ 18 ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰੇਗਾ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ 60 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਰਾਈਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਤਦ ਹੀ ਮੰਨਣਗੇ ਜੇ ਸਾਰੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ 50 ਬੰਧਕ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਦੇ ਜੀਵਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਹਜ਼ਾਰ ਇਸਰਾਈਲੀ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਉਤਰੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯੁੱਧ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਤੇ ਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ। ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਯੋਜਿਤ ਹਮਲਾਵਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸਰਾਈਲ ਡਿਫ਼ੈਂਸ ਫ਼ੋਰਸਜ਼ ਨੇ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 60,000 ਰਿਜ਼ਰਵਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੇ 2020 ਦੀ ਸਰਹੱਦੀ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਵਪਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਨੇ ਹਿਮਾਲਈ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਰਕਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਚੀਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਯੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਮਝੌਤੇ ਹੋਏ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ 29 - 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਪਾਨ ਅਤੇ 31 ਅਗਸਤ - 1 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਤਿਆਨਜਿਨ, ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਘਾਈ ਕੋਆਪਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਣਿਲ ਵਿਕਰਮਸਿੰਘੇ ਨੂੰ ਰਾਜਖ਼ਰਚ ਦੇ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ 26 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਰਿਮਾਂਡ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 76 ਸਾਲਾ ਵਿਕਰਮਸਿੰਘੇ, ਜੋ ਛੇ ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਅਤੇ 2022 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ, 2024 ਦੀ ਚੋਣ ਹਾਰਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਇੱਕ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਹੇਠ ਸਨ। ਇਹ ਦੌਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਸ਼ਿਪ ਸਮਾਰੋਹ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਵਿਕਰਮਸਿੰਘੇ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲੀ ਜੇ ਮਿਯੰਗ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਪਾਨ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਗੋਹੂ ਇਸ਼ੀਬਾ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਪੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਯੂਨ ਸੁਕ ਯੋਲ ਦੇ ਇਮਪੀਚਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਟੋਕੀਓ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਜਗਾਈਆਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਥੀ ਚੀਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਲੀ ਅਤੇ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਚੀਨ, ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਸਿਓਲ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਗੇ। ਵਪਾਰ ਮੋਰਚੇ ਤੇ, ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਆਯਾਤ ਤੇ 15% ਸੁਲਕ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲੀ ਜੇ ਮਿਯੰਗ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਪਾਨ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਗੋਹੂ ਇਸ਼ੀਬਾ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਪੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਯੂਨ ਸੁਕ ਯੋਲ ਦੇ ਇਮਪੀਚਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਟੋਕੀਓ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਜਗਾਈਆਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਥੀ ਚੀਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਲੀ ਅਤੇ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਚੀਨ, ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਸਿਓਲ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਗੇ। ਵਪਾਰ ਮੋਰਚੇ ਤੇ, ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਆਯਾਤ ਤੇ 15% ਸੁਲਕ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਸਮਰਥਿਤ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਫੂਡ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਜ਼ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (IPC) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਗਭਗ 5.14 ਲੱਖ ਲੋਕ - ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ — ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 6.41 ਲੱਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰੀ ਗਾਜ਼ਾ ਗਵਰਨਰੇਟ ਵਿੱਚ 2.8 ਲੱਖ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ IPC ਨੇ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਗਲਤ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। IPC ਅਨੁਸਾਰ, ਦਿਰ ਅਲ-ਬਲਾਹ ਅਤੇ ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਫੈਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ

ਵਪਾਰ

ਸ਼ਾਓਮੀ (Xiaomi) ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੂਜੇ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 31% ਵਧੀ। ਚੀਨੀ ਟੈਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘਟੀ। ਇਸਦੀ EV ਇਕਾਈ ਨੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ 500 ਮਿਲੀਅਨ ਯੁਆਨ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 300 ਮਿਲੀਅਨ ਯੁਆਨ (42 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਕਰ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਓਮੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ EV ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਜਾਂ ਤਿਮਾਹੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਏਸ਼ੀਆਈ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ (ADB) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਰਾਚੀ-ਹੋਰੜੀ ਰੇਲਵੇ ਖੰਡ ਦੇ 2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਅੱਪਗ੍ਰੇਡ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ, ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਦਹਾਕੇ ਲੰਬੀ ਵਿੱਤੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਹ 500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਲਾਈਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਥਿਕ ਕੋਰੀਡੋਰ ਦੇ 1,800 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਰੇਕੋ ਡਿਕ ਤਾਂਬਾ-ਸੋਨਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਧਾਤੂ ਅਯਸਕ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਸਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਚੀਨ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਿਆਂ, ADB ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਰੇਕੋ ਡਿਕ, ਜੋ 2028 ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਨਾਲ “ਲੋਰੇ ਵਰਗੀ ਦੇਸਤੀ” ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁੜ-ਤਹਿ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ CPEC ਦੀ ਗਤੀ ਹੌਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਪਾਨੀ ਸਟਾਰਟਅਪ ਜੇਪੀਵਾਈਸੀ (JPYC) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਯੋਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਟੇਬਲਕੋਇਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਡਾਲਰ ਸਟੇਬਲਕੋਇਨ ਵਾਂਗ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਟ੍ਰੇਜ਼ਰੀ ਬਾਂਡ ਨਾਲ ਬੈਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਟੋਕਨ ਜਪਾਨੀ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਂਡ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਪੀਵਾਈਸੀ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ¥1 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ (6.8 ਬਿਲੀਅਨ) ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਟੋਕਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇੰਟੈਲ (Intel) ਵਿੱਚ 9.9% ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 8.9 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੇਗੀ, ਇੱਕ ਸੌਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ CHIPS ਐਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਡਰਲ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਚਿਪ ਨਿਰਮਾਤਾ ਲਈ ਲਗਭਗ 10 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਹਾਇਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਅਸਧਾਰਣ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਟੈਲ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ 5.5% ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ 1% ਵਧੇ।

JPMorgan Chase ਨੇ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨਾਲ 1MDB ਘੁਟਾਲੇ ਸਬੰਧੀ 330 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। 4.5 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ

ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਵੀ ਗਲਤ ਵਰਤਾਅ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਜੋਖਿਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ Qantas ਏਅਰਲਾਈਨ ਤੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ 1,800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ੍ਰਾਊਂਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 90 ਮਿਲੀਅਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ — ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਬੰਧ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਲੰਘਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੰਡ ਹੈ। ਫੈਡਰਲ ਕੋਰਟ ਜਸਟਿਸ ਮਾਈਕਲ ਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਹੋਰ ਨਿਯੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ “ਅਸਲ ਰੋਕ” ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਕਾਂਟਸ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ “ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ” ਲਈ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਸਿੱਧੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਛੱਟਨੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਇਸਨੂੰ “ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਡੇਵਿਡ ਵਿਰੁੱਧ ਗੋਲਾਇਅਥ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅੰਤ” ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ “ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਪਲ” ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੋਬਾਈਲ ਰੇਮਿੰਗ ਐਪਸ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਅਸਲੀ ਪੈਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੇਮਾਂ, ਵਿਗਿਆਪਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਡ੍ਰੀਮ11, ਪੇਕਰਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ ਵਰਗੀਆਂ ਐਪਸ ਦੇ ਕਦਮ ਨਾਲ ਟਾਈਗਰ ਗਲੇਬਲ ਅਤੇ ਪੀਕ XV ਪਾਰਟਨਰਜ਼ ਵਰਗੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਾਰਾ ਟੈਕ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਤਿੰਨ ਸੈਂਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 17% ਘਟੇ। ਉਦਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਹੁਨਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਗੇਮਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਸ਼ਵ

ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਯੁੱਗ - ਟਾਫ਼ਲਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਭਵਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਇੰਨਾ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿੰਨਾ ਅੱਜ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1970 ਵਿੱਚ ਐਲਵਿਨ ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਤਾਬ Future Shock ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ—ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯੁੱਗ ਜਿਸਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਗਤੀ, ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ। ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ: ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਉਦਯੋਗ, ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਸਮਾਜ। ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਚੱਲੀ, ਦੂਜੀ ਕੁਝ ਸਦੀਆਂ, ਪਰ ਤੀਜੀ—ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲਹਿਰ—ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ; ਪੋਸਟ-ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਹੁਣ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਖਪਤ ਦੀ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਤੇ ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਲੋੜ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸਮਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਧੂ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦੌੜ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਜਿੱਥੇ ਨਵਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੁਰਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦੌੜ ਸਿਰਫ਼ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੇਂ ਮਾਡਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਫੈਸ਼ਨ ਉਦਯੋਗ “ਫਾਸਟ ਫੈਸ਼ਨ” ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੱਪੜੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅੱਪਡੇਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ “ਵਰਚੁਅਲ ਉਮਰ” ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੁਝਾਨ ਇੱਕ ਹੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ—ਸਮਾਨ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਬਜ਼ਾਰ ਉਸਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਛੋਟੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਛੇਤੀ ਬਣਨ ਤੇ ਛੇਤੀ ਟੁੱਟਣਗੇ, ਉਤਪਾਦ ਛੇਤੀ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅੱਜ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਦੀ ਹੈ: ਲੋਕ ਕਰੀਅਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ੇ ਬਦਲਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ—ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ—ਅਣਪੱਕੇ ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ-ਸੰਕੋਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਥਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਇਸ ਥਕਾਵਟ ਨੂੰ “ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਝਟਕਾ” ਕਿਹਾ ਸੀ—ਜਦੋਂ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਣਾਅ, ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਅਣਪੱਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹੀ ਝਟਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਡਿਟਰਾਇਟ ਦਾ ਪਤਨ, ਸ਼ੇਨਜ਼ੇਨ ਦਾ ਉਤਥਾਨ, ਸਿਲਿਕਾਨ ਵੈਲੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੱਕਰ—ਇਹ ਸਭ ਉਸੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਕੇਂਦਰ ਚਮਕਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਛੇਤੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਵੀ ਹਿਲਦੇ ਹਨ। ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਧੇਗੀ। ਅੱਜ ਮਿਲੀਅਨ ਲੋਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ, ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ—ਜੁੜਨਾ ਤੇ ਛੁਟਣਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੇ ਵਿਛੋੜਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੇਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ।

ਇਹ ਗਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕਤਾ ਜਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦੀ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਹੀ ਆਰਜ਼ੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਪੱਛਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ। ਪਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਆਰਟੀਫੀਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਕੀਕਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਭਵਿੱਖ ਟਾਫ਼ਲਰ ਨੇ ਇੱਕ “ਝਟਕਾ” ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਸ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਵੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਗਤੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਗਲਾ ਚਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਖੋਜ—ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜੋ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇ ਸਕੇ।

ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ

ਚੀਨ ਦੇ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲ - ਅਮਰੀਕੀ ਏਆਈ ਲਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਏਆਈ ਮਾਡਲਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਜਾਣਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਲੜਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਏਆਈ ਵਿਦਵਾਨ ਐਂਡਰੂ ਐਂਗ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੇ ਲਾਰਜ ਲੈਂਗਵੇਜ ਮਾਡਲ (ਐੱਲਐੱਲਐਮ) ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ “ਡਾਰਵਿਨੀਅਨ ਲਾਈਫ-ਆਰ-ਡੈਥ ਸਟਰੱਗਲ” ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਲਗਨ ਪੱਛਮ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ, ਡੀਪਸੀਕ ਨਾਮਕ ਚੀਨੀ ਸਟਾਰਟਅਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਰਚ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਉੱਨਤ ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਮੁਫਤ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਸਟਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਦੋਂ ਤੋਂ, ਅਲੀਬਾਬਾ ਵਰਗੇ ਟੈਕ ਜਾਇੰਟ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਚੀਨੀ ਮਾਡਲ ਚੁੱਪਚਾਪ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਕੜ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਵੈੱਬਰ ਕੈਪਿਟਲ ਫਰਮ ਐਂਡਰੀਸਨ ਹੋਰੋਵਿਟਜ਼ (ਏ16ਜੈੱਡ) ਦੇ ਸਾਥੀ ਮਾਰਟਿਨ ਕਾਸਾਡੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ 80% ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਨੀ ਓਪਨ-ਸੋਰਸ ਮਾਡਲ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ।”

ਸ਼ਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਚੀਨ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਸਰੋਤ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਜਿੱਥੇ ਸੋਰਸ ਕੋਡ ਸਭ ਲਈ ਸੋਧਣ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਨ-ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਐੱਲਐੱਲਐਮ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਨਿਊਮੈਰਿਕਲ ਪੈਰਾਮੀਟਰ (“ਵੇਟਸ”) ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਸੋਰਸ ਕੋਡ ਜਾਂ ਅੰਡਰਲਾਇੰਗ ਡਾਟਾ। ਪਰ ਜੇ ਵੀ ਨਾਮ ਦਿਓ, ਇਸ ਸਾਲ ਜਾਰੀ ਚੀਨੀ ਮਾਡਲਾਂ ਨੇ ਕਈ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਟੈਸਟਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਓਪਨ ਮਾਡਲਾਂ—ਜਿਵੇਂ ਮੈਟਾ ਦੇ—ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਓਪਨਏਆਈ, ਜੋ ਚੈਟਜੀਪੀਟੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਬਾਅ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। 2010 ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਏਆਈ ਲਈ ਵੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਵਧਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਏਆਈ ਦੇ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, 2020 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਐੱਲਐੱਲਐਮ ਵੇਚਣ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵਿੱਚ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲਾਂ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ—ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਧਦੀ ਦੇਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ, ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਲੈਂਗਵੇਜ ਮਾਡਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਛੋਟਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੀਪੀਟੀ-5 ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਿੱਕਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਂ-ਚੋਣ ਓਪਨਏਆਈ ਦੀ ਓਪਨਨੈੱਸ ਵੱਲ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਐਲਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫ਼ਾਰ ਏਆਈ ਦੇ ਅਲੀ ਫ਼ਰਹਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੀਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮਾਡਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ “ਨਵੀਂ ਚਮਕਦਾਰ ਚੀਜ਼” ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। “ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਮੰਨਣਾ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਓਪਨ-ਵੇਟਸ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਹਾਂ,” ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਟਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ—ਐੱਲਐੱਲਐਮਏ ਮਾਡਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਮਾਰਕ ਜ਼ੱਕਰਬਰਗ “ਸੁਪਰਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ” ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਚੀਨੀ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਓਪਨਏਆਈ ਦੀ ਕੀਮਤ 500 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਲੀਬਾਬਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ਼ 285 ਅਰਬ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਮੁੜ ਇਨਵੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਓਪਨ-ਸੋਰਸ ਸਿਰਫ਼ ਪਿੱਛੜਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਟੁਰੈਂਟਰ ਏਆਈ ਦੇ ਸਹਿ-ਸੰਸਥਾਪਕ ਪਰਸੀ ਲਿਆਂਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮਾਡਲ ਮਲਕੀਅਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਢਾਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਉਡ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਏਆਈ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਸਟਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸਹਾਇਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਮਦਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਲੈਬਾਂ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਧਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੀਨੀ ਓਪਨ-ਵੇਟ ਮੁਕਾਬਲੇਦਾਰ ਏਆਈ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਡੀਪਸੀਕ ਦਾ ਝਟਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਫ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਡ੍ਰੈਗਨ ਟ੍ਰੀ ਟ੍ਰੇਲਜ਼

ਡ੍ਰੈਗਨ ਟ੍ਰੀ ਟ੍ਰੇਲਜ਼ © ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਬਾਰਾਕਾਟ। ਸੋਕੋਤਰਾ ਦੇ ਡ੍ਰੈਗਨ ਬਲੱਡ ਟ੍ਰੀ ਜੰਗਲ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕੱਲਾ ਡ੍ਰੈਗਨ ਰੁੱਖ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ — ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪਰਲੋਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਅੰਤਿਮ ਤਸਵੀਰ 300 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਨੀ ਅਲਫਾ 7 IV ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀ ਗਈ, 24 ਮਿਮੀ f/2.8, ISO 400, 30 ਸਕਿੰਟ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ। ਸਥਾਨ: ਫਿਰਮੀਹਿਨ ਫਾਰੇਸਟ, ਹਿਦਾਇਬੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਯਮਨ।

ਟੈਰਾ ਸਸਟੇਨੇਬਿਲਿਟੀ ਪੈਵਿਲਿਅਨ - ਦੁਬਈ

ਦੁਬਈ EXPO2020 ਦੇ ਟੈਰਾ ਸਸਟੇਨੇਬਿਲਿਟੀ ਪੈਵਿਲਿਅਨ ਦਾ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਮਸ਼ਾ (Grimshaw), ਈਡਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ (Eden International) ਅਤੇ ਬੁਰੋ ਹੈਪੋਲਡ (Buro Happold) ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਵੀਆਂ ਪੌਧੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਰੀਸਾਈਕਲ ਗਲਾਸ ਅਤੇ ਧਾਤੂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਬਚੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਬਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪੇਵਿੰਗ, ਬਾਂਸ ਕੰਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮਲਬੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਗੋਬਿਅਨ ਬਾਸਕਟ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ — ਜੋ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਾਰਬਨ ਫੁੱਟਪ੍ਰਿੰਟ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ

ਭਾਰਤ ਦਾ E20 ਪ੍ਰਯੋਗ - ਪਰ ਕਿਸ ਕੀਮਤ ਤੇ ?

ਭਾਰਤ ਨੇ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਬਾਇਓਫਿਊਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਉਤਸਰਜਨ ਘਟਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਬਚਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਹਨ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਦ ਨੀਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਧਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵੀ ਉੱਠੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿੱਚ 20% ਇਥਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ (E20) ਦਾ ਲਕਸ਼ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਇਸਨੂੰ ਕਾਰਬਨ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਤੇਲ ਆਯਾਤ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੋੜ ਮੰਨਦੀ ਹੈ; 2014 ਤੋਂ ਇਥਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ 69.8 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਉਤਸਰਜਨ ਘਟੇ ਹਨ ਅਤੇ 1.36 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ (15.5 ਬਿਲੀਅਨ) ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਬਚੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਕੌਸਲ ਆਨ ਐਨਰਜੀ, ਐਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟ ਐਂਡ ਵਾਟਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ, 2050 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਤੋਂ ਕਾਰਬਨ ਉਤਸਰਜਨ ਲਗਭਗ ਦੋਗੁਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਇੰਧਨ ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਹਨ E20-ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਤੇ ਸੰਦੇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਟੋਕਾਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹੋਮਜ਼ਦ ਸੋਰਾਬਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਥਨਾਲ ਦੀ ਉਰਜਾ-ਘਣਤਾ ਪੈਟਰੋਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਧ ਸੰਖਲਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਈਲੇਜ ਘਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਵੱਧ ਘਿਸਾਈ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਂਡਾ, 2009 ਤੋਂ E20-ਅਨੁਕੂਲ ਸਮੱਗਰੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਹਨ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਮਾਲਕ ਅਕਸਰ ਮਾਈਲੇਜ ਘਟਣ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਬੀਮਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਿਆਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਇੰਧਨ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ “ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ” ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜਣ ਟਿਊਨਿੰਗ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਸਤੇ ਪੁਰਜੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ—ਮਾਰੁਤੀ ਸੁਜੁਕੀ 6,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ E20 ਮਟੀਰੀਅਲ ਕਿੱਟ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਜਾਜ਼ ਨੇ ਫਿਊਲ ਕਲੀਨਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਪਰ ਕਈ ਮਾਲਕ, ਜਿਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਮਿਤ ਪੰਧੀ, ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਤੇ E20 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ। 2021 ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ E20-ਅਨੁਕੂਲ ਵਾਹਨ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਟੈਕਸ ਛੂਟ ਅਤੇ ਇੰਧਨ ਦੀ ਘੱਟ ਰਿਟੇਲ ਕੀਮਤ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਥਨਾਲ ਪੈਟਰੋਲ ਨਾਲੋਂ ਸਸਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ। ਹੁਣ, ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਥਨਾਲ ਦੀ ਔਸਤ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਰਿਫਾਈਨਡ ਪੈਟਰੋਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥਨਾਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗੰਨੇ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ; 2025 ਤੱਕ E20 ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 10 ਬਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਅਤੇ 2050 ਤੱਕ 20 ਬਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਇਥਨਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ 40% ਇਥਨਾਲ ਗੰਨੇ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਜੋ ਪਾਣੀ-ਗਾਹਕ ਫਸਲ ਹੈ—ਜਦਕਿ ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2024 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੱਕੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਆਯਾਤਕਾਰੀ ਬਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਇਥਨਾਲ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੋਲਟਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚਾਰੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧੀ। ਇਸ ਸਾਲ, ਭਾਰਤ ਨੇ 5.2 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਚਾਵਲ ਇਥਨਾਲ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ—ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਿਆ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ 25 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਖਾਣਾ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖਵਾ ਸਕਦੇ।”

ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਗੰਨੇ ਦੇ 50-50 ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 2030 ਤੱਕ 80 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੱਕੀ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਿਆਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ E10 ਤੇ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣਾ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹੁਣ E25, E27 ਅਤੇ E30 ਵੱਲ ਧੀਰੇ-ਧੀਰੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ।